

SDP:n linjavalinta: Investointivetoinen talouspolitiikka vai talouskuri?

SDP:n poliittinen ohjelma 2026

Muutosesitykset perusteluineen

Puoluekokous Tampere, toukokuu 2026

Johdanto

Suomen talous on kehittynyt heikosti lähes kaksi vuosikymmentä. BKT asukasta kohden on kasvanut hitaammin kuin muissa Pohjoismaissa, julkinen talous on ollut alijäämäinen vuodesta 2009 lähtien, ja kiinteän pääoman investointien vuosikasvu on kääntynyt negatiiviseksi 2020-luvulla sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Kyse ei ole suhdanteesta, vaan finanssikriisistä lähtien kasvaneesta investointivajeesta investointivajeesta, jota pelkkä talouskuripolitiikka ei korjaa.

SDP:n puoluekokous tekee merkittävän linjavalinnan. Se päättää, tavoitteleeko SDP Suomeen investointivetoista talouspolitiikkaa, joka suojaa hyvinvointivaltion ydintä sopeutuksilta, vai sitoutuuko SDP nykyisten taloussääntöjen mukaiseen tiukkaan talouskuriin.

Vallitseva suomalaisen talouspolitiikan linja, joka painottaa menoleikkauksia jättäen investoinnit ja verotoimet toissijaisiksi talouden tasapainotuksessa ja vain odottaa kasvun tapahtuvan ei ole tuonut finanssikriisin jälkeen luvattuja tuloksia. Leikkaukset ja palkkojen heikko kehitys ovat supistaneet kokonaiskysyntää, hidastaneet kasvua ja siten kasvattaneet velkasuhdetta suhteessa BKT:hen, vaikka absoluuttinen velan kasvu olisikin ajoittain pienentynyt. Tämä on todennettavissa 2010-luvun Suomen ja euroalueen talouspolitiikan kokemuksista.

Säästöohjelmat, jotka heikentävät kotimaista kysyntää ja talouskasvua. Jos talouden tasapainottamisessa halutaan tosissaan saavuttaa tuloksia, on etsittävä uusia strategioita, jotka vahvistavat taloudellista suorituskykyä. Investointiveton talouspolitiikka ei tarkoita vastuuttomuutta tai ettei velkaantumista tulisi saada taitettua. Päinvastoin se on ainoa realistinen polku julkisen talouden pitkäaikaiseen vahvistamiseen viidestä syystä.

Ensimmäinen syy on tuottavuus. Suomen talouden rakenteellinen ongelma on tuottavuuskasvun hidastuminen. Tuottavuus kasvaa, kun investoidaan osaamiseen, tutkimukseen, teknologiaan ja infrastruktuuriin. Nämä investoinnit nostavat talouden pitkän aikavälin kasvupotentiaalia ja sitä kautta veropohjan laajuutta. Ilman tuottavuuskasvua julkisen talouden kestävyysongelma ei ratkea, koska kestävyysvaje syntyy nimenomaan siitä, että menot kasvavat nopeammin kuin talous.

Toinen syy on kokonaiskysyntä. Finanssikriisistä lähtien yritysten kasvun yleisimpänä esteenä on ollut riittämätön kysyntä. Matalan kasvun ympäristössä, jossa yksityinen sektori investoi varovaisesti ja kotitaloudet kuluttavat niukasti, julkiset investoinnit ovat tehokkain tapa ylläpitää riittävää kokonaiskysyntää. Julkisten investointien finanssipoliittiset kertoimet eli se, kuinka paljon yksi lisäeuro julkista investointia kasvattaa BKT:ta, ovat suurimmillaan juuri silloin, kun yksityinen kysyntä on heikkoa. Leikkauspolitiikka matalan suhdanteen oloissa sen sijaan on itseään kumoavaa: se supistaa BKT:ta ja voi johtaa siihen, että velka suhteessa BKT:seen kasvaa, vaikka nimelliselvelan kasvu pienenesi. Näin Suomessa kävi 2010-luvulla. Sen sijaan kokonaiskysynnän kasvattaminen julkisilla investoinneilla mahdollisti pandemian jälkeen nopean kasvun ja velkasuhteen pienenemisen.

Kolmas syy on kestävyys siirtymä. Ilmastomuutos ja luontokato ovat myös taloudellisia riskejä, jotka realisoituvat ja muuttuvat yhä vakavammiksi, kun siirtymää lykätään. Stern-raportin perusargumentti pätee yhä: yksi euro ilmastomuutoksen torjuntaan tänään säästää moninkertaiset kustannukset myöhemmin – ja päinvastoin, ilmaston lämpeneminen yhdellä

asteella voi supistaa kaikkien maiden yhteenlaskettua BKT:ta jopa 20 % pitkällä aikavälillä. Kestävyyssiirtymä on erityinen investointikategoria siksi, että markkinat alihinnoittelevat ilmasto- ja luontoriskejä systemaattisesti. Negatiiviset ulkoisvaikutukset kuten ilmastopäästöt tai luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen eivät näy hinnoissa täysimääräisesti. Tästä seuraa, että yksityinen investointi yksin ei tuota siirtymää riittävän nopeasti. Sääntely ja julkiset investoinnit ovat korjausmekanismi markkinapuutteeseen, eivät vaihtoehto markkinoille.

Neljäs syy on finanssipolitiikan ohjauksen epätasapainoisuus. Nykyinen menokehys kohtelee kaikkia julkisia menoja identtisesti riippumatta siitä, tuottavatko ne pitkäaikaista hyötyä tai tuottoa vai eivät. Investointi rautatieverkkoon ja toimeentulotuen rahoitukseen näyttävät samanlaisina menoina. Tämä on taloustieteellisesti perustelematon lähtöoletus. Tuottavat julkiset investoinnit ovat varallisuuden kartuttamista, eivät kulutusta. Kehys, joka ei tunnista tätä eroa, ohjaa talouspolitiikkaa systemaattisesti väärään suuntaan, kohti lyhyen aikavälin leikkauksia rakenteellisten uudistusten ja laajempien hyötyjen sijaan. Toisaalta menokehys jättää huomioimatta valtion tulot ja kannustaa näin ollen verotulojen pienentämiseen menoleikkausten kompensoimiseksi.

Viides syy on sopeutusten kasautuminen. Julkista taloutta on Suomessa sopeutettu toistuvasti, voimakkaasti ja pitkäaikaisesti. Ensimmäinen suuri sopeutus tapahtui 1990-luvun laman yhteydessä, jolloin julkisia menoja leikattiin historiallisen paljon. Toinen aalto alkoi finanssikriisin jälkeen 2010-luvulla ja jatkui käytännössä katkeamattomana Rinteen ja Marinin hallituskauteen. Nyt meneillään oleva Orpon hallituksen sopeutusohjelma on kolmas merkittävä leikkausjakso kolmessa vuosikymmenessä. Tällä historialla on konkreettinen seuraus: monista palveluista ja etuuksista on säästetty jo niin monta kertaa ja niin syvästi, että jäljellä oleva liikkumavara on kutistunut olemattomaksi. Kun järjestelmät ovat jo valmiiksi tiukoilla, palveluissa tai etuuksissa ei ole ylimääräistä, vaan leikkaukset kohdistuvat väistämättä hyvinvointivaltion ydintoimintaan. Tämä tarkoittaa, että leikkausten negatiiviset sivuvaikutukset alkavat yhä enemmän ylittää suoria säästöjä.

Esimerkiksi ennaltaehkäisevien ja avohoidon lastensuojelun ja mielenterveyspalveluiden riittämättömyys siirtää kustannuksia kalliimpaan erityissairaanhoidon ja laitoshoidon. Varhainen tuki on halvempaa kuin kriisihoito, mutta leikkaukset ohjaavat resurssien käyttöä pois ennaltaehkäisystä kalliimpiin toimiin. Koulutuksen aliresursointi heikentää oppimistuloksia ja pidentää opintopolkuja, mikä lykkää työelämään siirtymistä ja estää koulutustason ja tuottavuuden nousua. Perusturvan riittämättömyys kasvattaa toimeentulotuen tarvetta, joka on etuutena byrokraattisempi ja lannistavampi kuin riittävä perusturva. Terveystieteiden huollon jonot kääntyvät akuuteiksi päivystyskäynneiksi ja erikoissairaanhoidoksi, joka on moninkertaisesti kalliimpaa kuin ajoissa annettu perusterveydenhuolto.

Kyse on järjestelmistä, joissa tietyn tason alapuolella leikkaus ei säästä vaan ainoastaan siirtää ja kasvattaa kustannuksia. Monissa palveluissa tuo taso on jo alitettu. Lisäleikkaukset eivät tässä tilanteessa vahvista julkista taloutta, vaan heikentävät sitä.

SDP:n on yhdistettävä investointivetoisella talouspolitiikalla hyvinvointivaltion ja julkisen talouden vahvistaminen sekä ekologisesti kestäväan yhteiskuntaan siirtyminen. Sosialidemokraatit rakensivat suomalaisen hyvinvointivaltion investoimalla koulutukseen, tutkimukseen, kansanterveyteen ja infrastruktuuriin niin, että Suomi kasvoi ja

julkinen talous pysyi vahvana. Tämä on mahdollista tänäkin päivänä. Leikkauspolitiikka ei ole vastuullista. Se on vastuun ja kustannusten siirtämistä eteenpäin korkojen kera. Investointivetonen talouspolitiikka on ainoa realistinen polku, joka lisää talouskasvua, vahvistaa julkista taloutta pitkällä aikavälillä, mahdollistaa kestävyys siirtymän ja pitää hyvinvointivaltion rahoitus pohjan riittävänä.

Eduskuntaryhmien sopima finanssipoliittinen sopimus eli ns. **velkajarru ja valtiovarainministeriön siitä tekemä erittäin tiukka tulkinta ovat esteitä investointivetoiselle talouspolitiikalle**. SDP:n eduskuntaryhmän hyväksyessä velkajarrun käsitys oli, että jarru ei johda EU:n finanssipoliittisia sääntöjä tiukempaan sopeutustarpeeseen, joka oli valtiovarainministeriön arvion mukaan seuraavalle vaalikaudelle noin 6 miljardia euroa. Ryhmälle annettu käsitys oli myös, että sopeutussummat ovat bruttomääräisiä ja sopeutuksessa huomioidaan myös kasvua ja työllisyyttä tukevat toimet. Tällöin sopeutus olisi saatu toteutettua 2 miljardin menoleikkauksilla, 2 miljardin veronkorotuksilla ja 2 miljardin kasvu- ja työllisyystoimin. Kasvu- ja työllisyystoimien arviointi vahvistettiin parlamentaarisisessa sopimuksessa kuitenkin valtiovarainministeriön tehtäväksi, mikä käytännössä johtaa siihen, että julkista taloutta vahvistavina kasvu- ja työllisyystoimina voidaan käyttää lähinnä työehtojen, työsuhteturvan ja sosiaaliturvan heikennyksiä.

Sittemmin valtiovarainministeriö on sekä julkisesti että parlamentaarisisessa finanssipoliittisessa työryhmässä vahvistanut tulkinnan, että **velkajarrun mukainen sopeutus on vain suoraa nettosopeutusta**. Suora sopeutus tarkoittaa, ettei kasvua ja työllisyyttä tukevia toimia voida hyväksyä. Nettosopeutus tarkoittaa, että kaikki menolisäykset ja veronalennukset kasvattavat sopeutusvaadetta. Parlamentaarisen finanssipoliittisen työryhmän asettaessa ensi vaalikauden rahoitusasematavoitteen valtiovarainministeriö arvioi ensi vaalikauden suoran nettosopeutustarpeen olevan jo 8–11 miljardia ja huhtikuussa ministeriön virkakunta arvioi sopeutustarpeen olevan tämän haarukan yläpäässä. Julkisessa keskustelussa vakiintunut arvio onkin, että seuraavalla vaalikaudella on tehtävä yli 10 miljardin euron suora nettosopeutus. Valtiovarainministeriö tulkitsee parlamentaarista sopua myös niin, että valtion omaisuuden myyntituloja ei voida huomioida velkajarrulaskelmissa tulona, mutta kaikki kertaluonteiset investoinnit on huomioitava menona.

Yllä olevissa summissa on kyse vuosittain lähes yhden prosenttiyksikön sopeutuksesta suhteessa Suomen bruttokansantuotteeseen, joka kumuloituu vaalikauden loppuun mennessä vuositasolla noin neljään prosenttiin BKT:stä. Yli 10 miljardin nettosopeutus on yli kaksi ja puolikertainen Petteri Orpon historiallisen oikeistolaisen hallituksen noin 4 miljardin euron nettosopeutukseen verrattuna. Kyse on myös yli 10 prosentista suhteessa valtion budjettiin. Valtiovarainministeriön arvioiden mukaan seuraavan hallituksen on tehtävä lähes 3 miljardin euron suora nettosopeutus jo ensimmäisenä budjettivuonnaan 2028, eli liki 75% koko Orpon kauden sopeutuksista yhdessä vuodessa. Tätä seuraavina vuosina suoran nettosopeutuksen tulisi olla keskimäärin noin 2,5 miljardia euroa vuosittain, jotta yli 10 miljardin suora nettosopeutus saavutetaan.

Näin suuri sopeutus johtaisi väistämättä kasvun merkittävään hidastumiseen. Huonoon suhdannetilanteeseen ajoitettuna negatiivinen vaikutus olisi vielä suurempi ja pitkäkestoisempi ja johtaisi kokonaisyksynnän jatkuessa heikkona todennäköisesti

työttömyyden kasvuun entisestään sekä heikon talous- ja tuottavuuskasvun jatkumiseen. Kaiken tämän myötä velkasuhde ja alijäämät uhkaavat kasvaa entisestään, mikä johtaa valtiovarainministeriön sopeutusvaatimusten kasvuun edelleen, kuten Orpon hallituskaudella on nähty. **Tällainen negatiivinen sopeutuskierte on velkajarrun suurin riski.**

Velkajarrun vaatimat sopeutussummat ovat kestäättömiä ja todennäköisesti mahdottomia saavuttaa. SDP:n ollessa hallituksessa Suomen tulisi joko luopua velkajarrusta tai muokata sitä merkittävästi ja koota yhdessä muiden EU-jäsenmaiden kanssa koalitio, joka ajaa EU:n finanssipoliittisten sääntöjen muuttamista. Ensinnäkin EU:ssa on sovittava ns. puolustusmenopoikkeaman jatkamista vuodesta 2028 eteenpäin ja toimia sen eteen, että investoinnit ilmasto- ja luontopolitiikkaan, tutkimukseen, tuotekehitykseen ja koulutukseen sekä kasvua tukevat infrastruktuuri-investoinnit jätetään huomioimatta finanssipoliittisissa säännöissä. EU:ssa tulee investoida eurooppalaisen kapasiteetin rakentamiseen niin puolustuksessa kuin teknologiassa ja digitaalisissa palveluissa osana eurooppalaista investointivetoista talouspolitiikkaa koko unionin hyväksi ja epäterveiden riippuvaisuuksien minimoimiseksi.

Suomi voi katkaista velkaantumisen ja heikon kasvun kierteen vain siirtymällä leikkauksiin perustuvasta talouskuripolitiikasta investointivetoiseen talouspolitiikkaan, joka uudistaa yhteiskuntamme ja taloutemme kestävästi paitsi julkisen talouden, myös ilmaston ja luonnon kantokyvyn ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta.

Olemme esittäneet SDP:n puoluekokoukselle poliittisen ohjelman muokkaamista niin, että ohjelmasta muodostuisi johdonmukainen investointivetoisen talouspolitiikan vaihtoehto. Alla on esitelty kaikki tässä tarkoituksessa tehdyt muutosesitykset. Muutosesityksistä valtaosa koskee talouspolitiikan lukuja, mutta osa sijoittuu myös esimerkiksi koulutuksen ja sosiaali- ja terveystalouden lukuihin, koska investointivetoisen talouspolitiikan vaihtoehto vaatii niin osaavaa ja koulutettua työvoimaa kuin hyvinvoivaa kansaa toteutuakseen. Lopulta myös investointivetoisen talouspolitiikka on väline, jolla luodaan taloudelliset olosuhteet hyvinvointivaltiolle, joka pitää kaikista huolta.

Jokainen muutosesitys on itsenäinen. Yhdessä ne muodostavat selkeän eron nykyhallituksen leikkauspolitiikkaan, mutta myös puoluehallituksen pohjaesitykseen.

Matias Mäkyne, Pohjanmaa

Kaisa Vatanen, Pirkanmaa

MUUTOS 1

Markkinoiden toimintaa tulee korjata jo ennalta

Luku 2.1

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

”Julkisen vallan vastuu korostuu toiminnoissa, jotka ovat yhteiskunnan kannalta kriittisiä ja joissa markkinat eivät toimi yhteiskunnan kokonaisedun mukaisesti.”

MUUTOSESITYS

Lisätään yllä olevan jälkeen:

”Tarvitaan yhteiskunnan rakenteiden muokkaamista niin, että tasa-arvoa ja yhteiskunnan kokonaisetua voidaan luoda ennakoiden, eikä vain markkinoiden toiminnan aiheuttamia vahinkoja korjaamalla ja tasaamalla eroja jälkikäteen tulonsiirroilla. Tämän toteutuminen vaatii siirtymistä perinteisestä tulonjakopolitiikasta kohti kokonaisvaltaisempaa ensijakopolitiikkaa. Ensijakopolitiikan tavoite on varmistaa, että tasa-arvo kasvaa ja työn arvonlisäys sekä tuotto jakautuvat tasaisesti.”

PERUSTELU

Julkisen vallan ei tule toimia vain markkinoiden aiheuttamien ongelmien korjaamiseksi tai vahinkojen tasaamiseksi tulonsiirroilla, vaan valtion tehtävä on aktiivisesti luoda rakenteita, jotka korjaavat ja uudistavat markkinoiden toimintaa, tasaavat lähtökohtia, luovat tasa-arvoa ja mahdollistavat paremmat tulokset jo ennalta. Tämä on erityisen tärkeää tiukan talouskuripolitiikan tilanteessa, jossa verotuksen ja tulonsiirtojen kautta tapahtuvan uudelleenjaon rajat ovat tulleet vastaan.

Ensijaolla tarkoitetaan sellaisia toimia, jotka vahvistavat ihmisten toimijuutta, neuvotteluasemaa ja mahdollisuuksia. Esimerkiksi panostukset varhaiskasvatukseen, koulutukseen tai ammattiyhdistysliikkeen aseman vahvistaminen ovat tällaisia toimia.

Ensijaon politiikan toimivuutta tukee myös tuore taloustieteellinen tutkimus, jonka mukaan tulonjako ei välttämättä olekaan keskeisin tasa-arvoa lisäävä piirre pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa, vaan niiden lisäksi tarvitaan yhteiskunnan läpäiseviä rakenteita, joilla rakennetaan osaamista, palkkasopimista ja muuta yhteiskunnallista koordinaatiota. Ks. mm. <https://www.nber.org/papers/w33444>

MUUTOS 2

Hyvinvointivaltion rooli kilpailukyvyn varmistamisessa

Luku 2.1

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

”Hyvinvointivaltion palveluilla on merkittävä rooli Suomen kilpailukyvyn varmistamisessa”

MUUTOSESITYS

”Hyvinvointivaltiolla on merkittävä rooli Suomen kilpailukyvyn varmistamisessa.”

PERUSTELU

Ei vain palveluilla, vaan koko hyvinvointivaltion olemassaolo on edellytys kilpailukyvyille.

MUUTOS 3**Ekologinen kestävyys osaksi julkisen talouden kestävyttä**

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Haluamme turvata hyvinvointivaltion ja varmistaa Suomen kriinkestävyyden vahvistamalla julkista taloutta ja kääntämällä velkasuhteen laskuun. Samaan aikaan on tehtävä politiikkaa, jonka päätavoitteena on ihmisten hyvinvoinnin kasvattaminen."

MUUTOSESITYS

Lisätään kappaleen jälkeen:

"Julkisen talouden kestävyteen kuuluu myös varautuminen ilmastonmuutoksen ja luontokadon aiheuttamiin taloudellisiin riskeihin. Kestävyys siirtymään investoimatta jättäminen kasvattaa tulevaisuuden kustannuksia moninkertaisesti."

PERUSTELU

Ohjelman kestävyyskäsite on kapean taloudellinen: julkinen talous, velka, alijäämä. Ekologiset riskit ovat kuitenkin myös taloudellisia riskejä: sään ääri-ilmiöt, infrastruktuurin sopeutumistarpeet, terveysvaikutukset, satohäviöt.

Kyse on myös johdonmukaisuudesta. Ohjelma sitoutuu muualla 2035 hiilineutraaliustavoitteeseen, mutta finanssipolitiikan kehys ei tunnista tätä velvoitetta lainkaan. Kestävyyskäsitteen laajentaminen korjaa tämän ristiriidan.

MUUTOS 4**Sopeutuslogiikka: kokonaiskysyntä ja hyvinvointivaltion suoja**

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Talouden tasapainottaminen edellyttää sekä meno- että tulosopeutusta. Sopeutustoimien oikeudenmukaisuudesta on huolehdittava, ja lisäksi on minimoitava negatiiviset, tutkittuun tietoon pohjautuvat vaikutukset kasvuun, työllisyyteen ja ihmisten hyvinvointiin."

MUUTOSESITYS

Muutetaan:

"Talouden tasapainottaminen edellyttää **talouden uudistumista tukevia investointeja** sekä meno- että tulosopeutusta. Sopeutustoimien oikeudenmukaisuudesta on huolehdittava, ja lisäksi on minimoitava negatiiviset, tutkittuun tietoon pohjautuvat vaikutukset kasvuun, työllisyyteen ja ihmisten hyvinvointiin."

Lisätään perään:

"Sopeutustoimien vaikutukset kokonaiskysyntään ja talouskasvuun on arvioitava huolellisesti, erityisesti heikon kasvun oloissa. Menosopeutus ei saa kohdistua kasvua ja tuottavuutta vahvistaviin julkisiin investointeihin. Se ei myöskään saa kohdistua voimakkaimmin kotimaista kysyntää heikentäviin kohteisiin tai johtaa merkittäviin suoriin irtisanomisiin. Mahdollinen sopeutus ei saa kohdistua hyvinvointivaltion ytimeen: koulutukseen, sosiaaliturvaan eikä sosiaali- ja terveystalouteen. Näistä leikkaaminen heikentää ihmisten hyvinvoinnin lisäksi talouden pohjaa. Koulutusleikkaukset heikentävät tuottavuutta ja pitkän aikavälin verotuloja, sosiaaliturvan heikentäminen lisää köyhyyttä ja syrjäytymistä, hyvinvointialueiden rahoituksen kirstäminen kasvattaa kustannuksia pitkällä aikavälillä."

PERUSTELU

Alkuperäinen muotoilu asettaa meno- ja tulosopeutuksen symmetrisesti ikään kuin ne olisivat taloustieteellisesti yhtäläisiä. Ne eivät ole. Menosopeutus matalan suhdanteen ympäristössä supistaa kokonaiskysyntää ja voi olla itseään kumoavaa: se hidastaa kasvua tavalla, joka kasvattaa velkasuhdetta suhteessa BKT:hen, vaikka nimelliselänpääntien kasvu pienenee.

Hyvinvointivaltion ytimen suojaus on sekä periaatteellinen että taloustieteellinen raja. Monissa palveluissa, kuten ennaltaehkäisevässä mielenterveyshuollossa, varhaisessa lastensuojelussa tai perusterveydenhuollossa leikkaus ei säästä vaan siirtää ja kasvattaa kustannuksia. Ohjelman on nimettävä nämä rajat selvästi.

Aloite 33: Vatanen, Mäkyne ym.

MUUTOS 5

Sopeutuslogiikka: julkisen sektorin

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Talouden tasapainottaminen edellyttää sekä meno- että tulosopeutusta. Sopeutustoimien oikeudenmukaisuudesta on huolehdittava, ja lisäksi on minimoitava negatiiviset, tutkittuun tietoon pohjautuvat vaikutukset kasvuun, työllisyyteen ja ihmisten hyvinvointiin."

MUUTOSESITYS

Lisätään:

On myös syytä ottaa huomioon, että jatkuvat leikkaukset valtionhallinnosta ja muusta julkisesta sektorista heikentävät viranomaistoimintaa, lainvalmistelun tasoa ja hidastavat erilaisia lupa- ja hallintoprosesseja. Hyvän hallinnon, kansalaisten oikeusturvan sekä kilpailukykyisten elinkeinoelämän lupaprosessien kannalta on välttämätöntä, että julkisen sektorin riittävä henkilöstömäärä turvataan.

Julkisen sektorin jatkuva leikkaaminen lisää myös epävarmuutta julkisen alan työntekijöiden keskuudessa ja näin vähentää kulutuskysyntää. Sopeutuksia ei näin ollen enää jatkossa pidä suunnata – suoraan tai epäsuorasti – julkisen sektorin henkilöstöön.

PERUSTELU

Julkisen sektorin tuottavuus- ja leikkausohjelmat ovat jatkuneet läpi koko 2000-luvun. Säästöjen nimissä tehtävät vähennykset julkisen sektorin henkilöstöön ovat jo johtaneet siihen, että Tuomioistuinviraston mukaan säästöt uhkaavat jo oikeusvaltion toimintaa, kaikkia kansalaisten asiointiin liittyviä viranomaistehtäviä ei pystytä hoitamaan tyydyttävässä ajassa ja esimerkiksi ministeriöiden lainvalmistelun laatu saa toistuvasti moitteita asiantuntijoilta.

Oma negatiivinen vaikutuksensa on sillä, että koko julkisen hallinnon henkilöstö joutuu jatkuvasti pelkäämään työpaikkansa puolesta. Tämä omalta osaltaan heikentää luottamusta ja pienentää kotimaista kysyntää.

Toimiva ja luotettava julkinen hallinto on Suomen kilpailukykytekijä ja julkisen sektorin työntekijät ansaitsevat arvostuksen eivätkä syytöksiä pelkästä turhasta julkisesta hallinnosta. Samaan aikaan voidaan julkista hallintoa tehostaa käyttämällä uutta teknologiaa, digitalisaatiota ja tekoälyä sekä tekemällä innovatiivisia julkisia hankintoja. Tämäkin vaatii osaavaa henkilöstöä sekä investointeja, jotka parantavat julkisen hallinnon laatua ja tehostavat toimintaa.

MUUTOS 5

Valtion rooli: mahdollistajasta aktiiviseksi investoijaksi

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Investointivaje on uhka Suomelle. Valtion on omalta osaltaan varmistettava, että kasvun kannalta keskeiset investoinnit toteutuvat. Valtion rooli on mahdollistava, ja sen on tuettava yrityksiä uudistavissa investoinneissa."

MUUTOSESITYS

Muutetaan:

"Investointivaje on uhka Suomelle. Valtion on omalta osaltaan varmistettava, että kasvun kannalta keskeiset investoinnit toteutuvat.

Valtion rooli on sekä mahdollistava että aktiivinen. Julkisia investointeja on kasvatettava erityisesti silloin, kun markkinoiden investointihalukkuus on riittämätöntä talouden pitkän

aikavälin kehityksen kannalta. Julkisilla investoinneilla on keskeinen rooli riittävän kokonaiskysynnän ylläpitämisessä. Sen on tuettava yrityksiä uudistavissa investoinneissa."

PERUSTELU

Suomen investointivaje on erityisesti yksityisellä sektorilla. Kiinteän pääoman investoinnit ovat laskeneet systemaattisesti 2010-luvulta lähtien. Pelkkä mahdollistaminen ei korjaa vajetta, kun investointihalukkuuden puute johtuu kysynnän heikkoudesta ja epävarmuudesta. Julkisten investointien finanssipoliittiset kertoimet eli se, kuinka paljon yksi lisäeuro julkista investointia kasvattaa BKT:ta ovat suurimmillaan juuri silloin, kun yksityinen kysyntä on heikkoa. Aktiivinen julkinen investoija on tarvittava vastapari yksityisen sektorin pidättyväisyydelle.

MUUTOS 6

Kestävyys siirtymä markkinapuutteena

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Julkisilla investoinneilla voidaan tukea muun muassa vihreää siirtymää, uusien teknologioiden käyttöönottoa ja tuottavuuden kasvua."

MUUTOSESITYS

Lisätään perään:

"Kestävyys siirtymä edellyttää julkisia investointeja myös siksi, että markkinat alihinnoittelevat ilmasto- ja luontoriskejä systemaattisesti. Yksityiset investoinnit eivät yksin tuota siirtymää riittävän nopeasti. Julkisen vallan tehtävä on korjata tämä markkinapuute aktiivisilla investoinneilla ja ohjauseinoilla."

PERUSTELU

Vihreä siirtymä esiintyy ohjelmassa kasvumahdollisuutena. Tämä on perusteltu, mutta riittämätön argumentti. Tärkein perustelu on markkinapuute: hiilipäästöjen ulkoisvaikutukset eivät hinnoitu markkinoilla täysimääräisesti, mikä johtaa yksityisten investointien alitasoon suhteessa yhteiskunnallisesti optimaaliseen.

Tämä klassinen taloustieteellinen peruste on kestävämpi kuin kasvuretoriikka, koska se ei riipu kerroinvaikutuksista ja on vaikea kumota. Se myös kytkee ilmastopolitiikan suoraan markkinoiden epäonnistumisen korjaamiseen.

MUUTOS 7

Investointivetoisuus talouspolitiikan linjana

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

Ohjelma ei aseta eksplisiittistä tavoitetta irtautua leikkausvetoisesta talouspolitiikasta. Sopeutus näyttäytyy normaalitilana.

MUUTOSESITYS

Lisätään omana kappaleenaan:

"SDP edistää investointivetoista taloutta talouskurin sijaan. Suomen talouspolitiikan on 2030-luvulla perustuttava investointeihin, tuottavuuden nousuun, korkeaan työllisyyteen ja hyvinvointivaltion vahvistamiseen. Matalan kasvun ja leikkausten kierre on vältettävä investointivetoisella talouspolitiikalla. Sopeutustoimet eivät voi olla pysyvä talouspolitiikan strategia, vaan ne voivat olla vain väliaikainen osaratkaisu. Velkaantuminen taitetaan ensisijaisesti kasvun, työllisyyden ja tuottavuuden parantumisen kautta, ei palveluiden ja sosiaaliturvan heikennyksillä."

PERUSTELU

Talousskuripolitiikalla tarkoitetaan lähestymistapaa, jossa julkisen talouden tasapainottaminen asetetaan ensisijaisesti lyhyen aikavälin menoleikkausten varaan riippumatta suhdanteista tai investointitarpeista. Sen ongelma on, että se heikentää talouskasvua, pienentää veropohjaa ja voi johtaa juuri siihen, mitä se pyrkii estämään: velkasuhteen kasvuun.

Kirjaamalla investointivetoisuuden eksplisiittiseksi suunnaksi SDP tekee selkeän eron nykyhallituksen politiikkaan ja sitoutuu pitkäjänteiseen strategiaan, jossa kasvua haetaan investoinneilla leikkausten sijaan. Tämä on myös strategisesti välttämätöntä: ilman selkeää positiivista vaihtoehtoa SDP:n kritiikki hallituksen politiikasta jää vain vastustamiseksi.

Aloite 33: Vatanen, Mäkynen ym.

MUUTOS 8

Hyvinvointialueiden aito itsehallinto on turvattava

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Hyvinvointialueille on annettava mahdollisuus onnistua suomalaisille tärkeiden palveluiden turvaamisessa sekä hoitoon pääsyn ja hoidon jatkuvuuden parantamisessa, eikä valtion tule lyhytnäköisellä toiminnallaan heikentää näitä mahdollisuuksia. Liian nopeat säästötoimet voivat vaarantaa palveluiden laadun ja saatavuuden sekä pysäyttää välttämättömän kehitystyön. Hyvinvointialueilla on panostettava oman osaamisen lisäämiseen ja henkilökunnan pysyvyyteen. Hyvinvointialueiden rahoituslaki ja sen korjaustarpeet on arvioitava, ja siihen on tehtävä tarvittavat muutokset. Myös muuta toiminnanohjausta on kehitettävä."

MUUTOSESITYS

Muutetaan:

Hyvinvointialueilla on panostettava oman osaamisen lisäämiseen ja henkilökunnan pysyvyyteen. Hyvinvointialueiden rahoituslaki ja sen korjaustarpeet on arvioitava, ja siihen on tehtävä tarvittavat muutokset. Rahoituspohjan kestävyuden ja alueiden itsehallinnon vahvistamisen vuoksi myös alueiden verotusoikeutta tulee valmistella pitkän aikavälin tavoitteena. Kestävällä rahoitusmallilla turvataan palveluiden järjestämisen lisäksi todellinen mahdollisuus laadukkaan oman palvelutuotannon ylläpitämiseen ja kehittämiseen ja turvataan alueiden todellinen itsehallinto. Myös muuta toiminnanohjausta on kehitettävä."

PERUSTELU

SDP:n olemassa oleva linja on ollut rakentaa hyvinvointialueille aitoa, vahvaa demokratiaa ja päätöksentekokykyä. Osana tätä puolueen linja on ollut pitää maakuntaveron valmistelua pitkän aikavälin tavoitteena. Juuri nyt alueille tulee antaa työrauha toiminnan vakiinnuttamiseen ja palvelujen turvaamiseen, mutta jo ensi vaalikaudella on aloitettava kehitystyö, jolla turvataan niin sote-palvelujen satavuus, laatu, kuin alueiden toimiva demokratia ja itsehallintokin. Tässä työssä myös maakuntaverot on pidettävä vaihtoehtona.

MUUTOS 9

Kansallinen tulevaisuusinvestointien ohjelma

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

Ohjelma mainitsee investointeja hajautetusti mutta ei sitoudu kokoavaan pitkäjänteiseen investointiohjelmaan.

MUUTOSESITYS

Lisätään:

"SDP sitoutuu rakentamaan kansallisen tulevaisuusinvestointien ohjelman. Ohjelma sisältää pitkän aikavälin investointisuunnitelman puolustukseen, T&K-toimintaan, koulutukseen, vihreään siirtymään, infrastruktuuriin sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden vakauttamiseen. Ohjelma kytkee nämä investoinnit talouskasvuun, työllisyyden vahvistamiseen ja julkisen talouden kestäväan kehitykseen. Kunnianhimoinen teollisuuspolitiikka tähtää investointivetoisesti kompleksisen ja korkean jalostusasteen viennin elpymiseen koko maassa, ei vain kasvukeskuksissa."

PERUSTELU

Suomen keskeisimmät investointitarpeet puolustus, T&K, koulutus, vihreä siirtymä, infrastruktuuri ovat toisiaan vahvistavia edellytyksiä talouskasvulle, turvallisuudelle ja hyvinvointivaltion rahoitukselle.

Kokoavan investointiohjelman puuttuminen on ohjelmassa selkeä puute: se jättää investointikeskustelun hajanaiseksi ja alttiiksi leikkauksille yksittäisissä budjettineuvotteluissa. Sitoutuminen ohjelmaan tekee investoinneista pysyvän rakenteen, ei suhdanteista riippuvan harkintakysymyksen.

Aloite 33: Vatanen, Mäkyinen ym.

**MUUTOS
10**

Velkajarrun uudistaminen: kultainen sääntö ja suhdannekestävyys

**Luku
2.2.**

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Julkisen talouden ohjaukseen tarvitaan parlamentaarisesti valmisteltu pitkäaikainen ohjauskehikko. Siihen sitoutumisen on oltava laajaa sekä sen sääntöjen selkeät ja tarvittaessa joustavat. Talouspolitiikassa on huolehdittava, että kansallinen finanssipoliittinen ohjaus ottaa kattavasti huomioon niin julkisen talouden menot ja tulot kuin myös pidemmän aikavälin rakennepoliittiset kasvua ja työllisyyttä lisäävät uudistukset."

MUUTOSESITYS

Lisätään perään:

"SDP haluaa muuttaa kansallista parlamentaarista finanssipoliittista sopimusta eli niin sanottua velkajarrua. Siihen on lisättävä kultaisen säännön periaate erottamalla tuottavat julkiset investoinnit kulutusmenoista. Niitä ei saa asettaa samaan leikkauslogiikkaan. Velkajarrun on oltava suhdannejoustava ja mahdollistettava riittävät julkiset investoinnit. Velkajarrun pyrkimys hyvin matalaan velkasuhteeseen ja EU-velvoitteita tiukemmat sopeutustavoitteet eivät vastaa Suomen talouden rakennetta, väestökehitystä tai investointitarpeita."

PERUSTELU

Velkajarru on SDP:n kannalta tärkein yksittäinen kansallinen finanssipoliittinen instrumentti. Nykymuodossaan se kohtelee kaikkia julkisia menoja identtisesti riippumatta siitä, tuottavatko ne pitkäaikaista hyötyä ja tuottoa vai eivät. Investointi rautatieverkkoon ja toimeentulotuen rahoitus näyttäytyvät samanlaisina menoina. Tämä on taloustieteellisesti perustelematon lähtöoletus.

Kultaisen säännön periaate, että tuottavat julkiset investoinnit erotetaan kulutusmenoista laskennassa on eurooppalaisessa talouspolitiikassa vakiintunut käsite ja EU-tasolla käyty ReArm Europe -keskustelu on jo avannut oven tällaiselle ajattelulle puolustusinvestointien osalta.

Velkajarrun suhdannekestävyys on toinen välttämätön korjaus: nykyinen malli voi pakottaa leikkauksiin juuri silloin, kun kokonaiskysyntä on heikkoa ja leikkaukset tekevät eniten vahinkoa. Talouspoliittisessa ohjauksessa on huomioitava se, että heikon kasvun oloissa menoleikkaukset heikentävät kysyntää ja kasvua enemmän kuin veronkorotukset.

Aloite 33: Vatanen, Mäkyinen ym.

MUUTOS 11

Kehysjärjestelmä: tulot-menot-symmetria

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Kehysjärjestelmää on kehitettävä johdonmukaiseksi muiden finanssipolitiikan sääntöjen kanssa niin, että se aidosti ohjaa julkisen talouden vahvistamiseen kestävästi, mutta huomioi myös talouden suhdannetilanteen."

MUUTOSESITYS

Lisätään:

"Finanssipolitiikan ohjauskehikon on tarkasteltava julkisen talouden tuloja ja menoja symmetrisesti. Verotulojen kasvattaminen erityisesti veropohjien laajentamisen ja veronkierron torjunnan kautta on asetettava tasavertaiseksi vaihtoehdoksi menojen leikkaamiselle ja toisaalta veronalennuksia käsiteltävä rinnakkain menolisäysten kanssa."

PERUSTELU

Nykyiset kehykset asettavat menovähennykset poliittisesti helpommaksi sopeutusvälineeksi kuin verotulojen kasvattamisen. Tämä epäsymmetria on rakenteellinen ja ideologinen, ei taloustieteellisesti perusteltu.

Symmetrian vaatiminen ei tarkoita verotuksen automaattista kasvattamista vaan, että vaihtoehtojen vertailu on tasapuolista. Kehys, joka kohtelee veronalennuksia eri tavalla kuin menolisäyksiä, ohjaa politiikkaa etukäteen yhteen suuntaan ilman demokraattista päätöstä tästä valinnasta.

MUUTOS 12

Kehysjärjestelmä: neljä investointikategoriaa

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Kehysjärjestelmää on kehitettävä johdonmukaiseksi muiden finanssipolitiikan sääntöjen kanssa..."

MUUTOSESITYS

Lisätään:

"Kehysjärjestelmässä on tunnistettava investoinnit, joita ei saa asettaa samaan leikkauslogiikkaan kulutusmenojen kanssa: kasvua tukevat infrastruktuuri-investoinnit, kestävyys siirtymän vaatimat ilmasto- ja luontoinvestoinnit, turvallisuus- ja puolustusinvestoinnit sekä koulutus- ja T&K-investoinnit. Näin varmistetaan julkisen talouden vahvistuminen kestävästi."

PERUSTELU

Kultaisen säännön logiikka edellyttää investointien erottelua kulutusmenoista. Neljä kategorialla on perusteltua siksi, että kukin niistä perustuu eri argumenttiin:

Infrastruktuuri-investoinnit tuottavat pitkäaikaista taloudellista varallisuutta. Kestävyys siirtymä korjaa markkinapuutteen (ks. muutos 4). Puolustusinvestoinnit vastaavat EU:ssa jo tunnustettua strategista välttämättömyyttä. Koulutus- ja T&K-investoinnit ovat tuottavuuskasvun perusta.

Yhteistä kaikille on, että ne tuottavat arvoa yli budjettivuoden ja niiden jättäminen leikkauslogiikan alle on sekä taloustieteellisesti virheellistä että pitkäjänteisesti tuhoisaa.

MUUTOS 13

Kehysjärjestelmä: joustot ja nettovelkaantuminen

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Kehysjärjestelmää on kehitettävä johdonmukaiseksi muiden finanssipolitiikan sääntöjen kanssa niin, että se aidosti ohjaa julkisen talouden vahvistamiseen kestävästi, mutta huomioi myös talouden suhdannetilanteen."

MUUTOSESITYS

Lisätään:

"Kehysjärjestelmän on mahdollistettava julkiset investoinnit heikon suhdanteen oloissa, jolloin niiden kokonaiskysyntää ylläpitävä vaikutus on suurimmillaan. Kansallisessa kehysjärjestelmässä on hyödynnettävä täysimääräisesti EU:n finanssipolitiikan sääntöihin sisältyvät joustomekanismit. Kansallisilla tulkinnoilla ei pidä keinotekoisesti kasvattaa sopeutusvaatimuksia. Julkisen talouden kestävyttä on arvioitava nettovelkaantumisen, ei bruttovelkaantumisen kautta. Tällöin velan lisäksi huomioidaan myös julkinen varallisuus, joka on Suomessa merkittävää."

PERUSTELU

Suomi on historiallisesti soveltanut EU:n finanssisääntöjä tiukemmin kuin säännöt edellyttävät, erityisesti poikkeusklausuulien ja investointijoustojen käytössä. Tämä on erityisesti valtiovarainministeriön virkakunnan tekemä poliittinen valinta, ei sääntöjen pakottama välttämättömyys.

Siirtyminen bruttovelasta nettovelkaan on taloustieteellisesti perusteltu: Suomella on merkittävää julkista varallisuutta, valtionyhtiöt, infrastruktuuri sekä omana erityiseränään eläkerahastot, jotka eivät näy bruttovelkalaskelmissa. Nettovelkaantuminen antaa oikeamman kuvan julkisen talouden todellisesta tilasta ja kaventaa keinotekoista sopeutusvaatimusta.

MUUTOS 14

Veroaste ja veropohjan laajentaminen

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Veroaste eli verokertymän suhde bruttokansantuotteeseen on Suomessa laskenut viimeisten vuosien ajan, ja kehityksen ennakoidaan jatkuvan."

MUUTOSESITYS

Lisätään:

"Veroasteen systemaattinen lasku heikentää julkisen talouden rahoitus pohjaa ja siirtää paineen menojen leikkauksiin. Hyvinvointivaltion rahoituksen turvaamiseksi veropohjaa on laajennettava erityisesti pääomien, varallisuuden ja haittojen verotuksessa."

PERUSTELU

Ohjelma toteaa veroasteen laskun, mutta ei ota selkeää kantaa siihen, onko lasku ongelma. Tämä epäselvyys heikentää ohjelman johdonmukaisuutta ja antaa kuvan, ettei SDP:llä ole selkeää kantaa verotuksen tasoon.

Veroaste on laskenut osittain tietoisista päätöksistä. Erityisesti yritysten voittojen ja pääomien verotuksen alentamisesta. Selkeä kanta kytkee tulopuolen sopeutuksen osaksi finanssipoliittista kokonaiskuvaa ja on välttämätön tulot-menot-symmetrian toteutumiseksi.

MUUTOS 15

Verotuksella on oltava myös tavoitteita

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Veropolitiikan on oltava oikeudenmukaista ja kannustavaa ja tähdättävä hyvinvointivaltion turvaamiseen. Periaatteena ovat laajat veropohjat ja matalat verokannat."

MUUTOSESITYS

Lisätään:

"Veropolitiikan on oltava oikeudenmukaista ja kannustavaa ja tähdättävä hyvinvointivaltion turvaamiseen. **Verotuksen tavoitteena on oltava eriarvoisuuden vähentäminen sekä yhteiskunnan kestävyden vahvistaminen.** Periaatteena ovat laajat veropohjat ja matalat verokannat."

PERUSTELU

Ohjelmassa ei määritellä verotukselle lainkaan tavoitteita, kuten aiemmissa ohjelmissa on tehty. Oikeudenmukaisuuden ja kannustavuuden lisäksi verotuksella on oltava myös tavoitteita – millaista ohjausvaikutusta verotukselta haetaan. Sosialidemokraattien tavoitteena on myös verotuksen osalta oltava eriarvoisuuden vähentäminen ja kestävyden vahvistaminen. Näiden tavoitteiden asettaminen ohjaa sitä, millaisia verotyökaluja käytetään. Eriarvoisuuden vähentämisen tavoite ohjaa verotusta kohti progressiivisempaa verotusta, jossa suuria tuloja ja varallisuuksia verotetaan enemmän kuin pieniä ja kestävyden tavoite ohjaa kulutus- ja haittaverotuksen kohteiden valintaa.

MUUTOS 16

Veronkierto: fiskaalisesta potentiaalista on puhuttava

Luku 2.2.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Verotuksen oikeudenmukaisuuden vahvistaminen edellyttää entistä vahvempia toimia veronkierron ja veronvälttelyn torjumiseksi..."

MUUTOSESITYS

Lisätään:

"Veronkierron torjuminen on keino vahvistaa julkista taloutta ennen menojen leikkaamista. Verovaje Suomessa on useita miljardeja euroja vuodessa."

PERUSTELU

Veronkierto esitetään ohjelmassa oikeudenmukaisuuskysymyksenä. Tämä on oikein, mutta riittämätöntä. Verovajeen kirjaaminen fiskaalisena kysymyksenä tekee siitä sopeutusvaihtoehdon menovähennyksille ja täydentää tulot-menot-symmetrian periaatetta.

Useita miljardeja vuodessa on mittaluokka, jota ei voi sivuuttaa julkisen talouden vahvistamista koskevassa ohjelmassa.

MUUTOS 17

EU:n kyvykkyyksien vahvistaminen

Luku 2.3.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Suomen ja suomalaisten yritysten menestymisen kannalta myös Euroopan unionin on toimittava nykyistä paremmin. Koko unionin sekä jäsenmaiden kilpailukyvyistä on huolehdittava."

MUUTOSESITYS

Korvataan:

"Suomen ja suomalaisten yritysten menestymisen kannalta myös Euroopan unionin on toimittava nykyistä paremmin. Koko unionin sekä jäsenmaiden kilpailukyvyistä ja strategisesta autonomiasta niin puolustuksen kuin kaupan ja teknologian ja digitaalisten palveluiden osalta on huolehdittava."

PERUSTELU

Investointivetoinen talouspolitiikka ulottuu myös EU-politiikkaan. EU:n on vahvistettava kyvykkyyttään niin kaupan, puolustuksen kuin teknologian ja digitaalisten palveluiden osalta, mikäli haluamme rakentaa kestäviä ja turvallisia yhteiskuntia.

MUUTOS 18

EU-tason finanssipolitiikka: suhdannejousto ja ARA-laskenta

Luku 2.3.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Suomen ja muiden EU-jäsenvaltioiden on vahvistettava julkista taloutta ja painettava julkisen talouden alijäämiä alaspäin."

MUUTOSESITYS

Korvataan:

"Suomen ja muiden EU-jäsenvaltioiden on vahvistettava julkista taloutta pitkällä aikavälillä tavalla, joka huomioi talouden suhdannevaihtelun sekä jäsenmaiden välttämättömät investointitarpeet puolustuksessa, vihreässä siirtymässä ja kasvua tukevassa

infrastruktuurissa. EU:n finanssipolitiikan sääntöjen joustomahdollisuuksia on hyödynnettävä täysimääräisesti eikä sovellettava säännöistä tiukemmin kuin on pakollista. Suomen on vaikutettava yhdessä muiden jäsenmaiden kanssa niin, että julkisen velan ja rahoitusaseman laskennassa huomioidaan vain aidosti julkiset tulot ja menot, ei esimerkiksi ARA-korkotukilainoja."

PERUSTELU

Absoluuttinen vaatimus julkisen talouden alijäämien laskusta tilanteesta riippumatta on taloustieteellisesti perustelematon: suhdannevaihe, investointitarpeet ja pitkän aikavälin kasvupotentiaali on kaikki tunnistettava.

ARA-korkotukilainoja koskeva kirjaus on Suomelle erityisen tärkeä. Nykyisessä laskennassa valtion takaamat ARA-lainat kasvattavat Suomen velkasuhdetta, vaikka ne eivät ole aitoja julkisia menoja. Tämä kasvattaa keinotekoisesti Suomen sopautustarvetta. Suomen on aktiivisesti vaikutettava tämän laskentakäytännön muuttamiseen.

MUUTOS 19

Varallisuus huomioitava velkaantumista laskettaessa

Luku 2.3.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Suomen ja muiden EU-jäsenvaltioiden on vahvistettava julkista taloutta ja painettava julkisen talouden alijäämiä alaspäin."

MUUTOSESITYS

Lisätään edellisen muutoksen perään:

Suomen on pyrittävä myös muuttamaan EU:n finanssipolitiikan sääntöjä siten, että ne nojaisivat jatkossa nettovelkatarkasteluun bruttovelan sijaan. Bruttovelka-aste antaa Suomen julkisen talouden tilasta liioitellun kielteisen kuvan, sillä Suomen valtiolla on myös merkittävää rahoitusvarallisuutta, jota ei säännöissä oteta nyt huomioon. Useilla muilla EU:n jäsenvaltioilla ei ole samanlaista varallisuutta, joten EU:n taloussäännöt ovat Suomen kannalta rakenteellisesti vinoutuneet ja johtavat kohtuuttomiin sopeutusvaatimuksiin.

PERUSTELU

Kun jäsenmaita vertaillaan nettovelkaantumisen sijaan nettovelkaumisessa, joka huomioi myös valtion varallisuuden, Suomi on EU:n jäsenmaista yksi vähiten velkaantuneista, vaikka julkiseen sektoriin muissa yhteyksissä laskettavia eläkerahastoja ei huomioitaisi laskennassa. Myös nettovelkasuhde on heikentynyt viime vuosina, mutta se antaa kokonaisvelkaantumisen kehityksestä realistisemmän kuvan.

Nettovelkaantumista tarkasteltaessa myös julkisen varallisuuden kehityksestä osana julkisen talouden hallintaa. Tällöin valtion omaisuuden myyntiä arvioidaan tasapainoisemmin samoilla kriteereillä bruttovelkaantumisen vähentämisen kanssa ja kokonaistaloudellisesti järkevämmät ratkaisut on mahdollista tehdä.

**MUUTOS
20**

Puolustuspoikkeaman laajentaminen ilmasto- ja infrainvestointeihin

Luku
2.3.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"EU:n on yhteisesti vahvistettava turvallisuutta, jatkettava Ukrainan tukemista ja edistettävä vihreän siirtymän investointeja. Ensisijainen keino näiden rahoittamiseksi on EU:n omien varojen kehittäminen."

MUUTOSESITYS

Lisätään:

"Suomen on EU:ssa aktiivisesti ajettava, että puolustusmenoihin myönnetty finanssipolitiikan poikkeama vakiinnutetaan pysyväksi järjestelyksi eikä jää tilapäiseksi mekanismiksi. Puolustuspoikkeaman logiikka, jonka mukaan strategisesti välttämättömiä investointeja ei huomioida alijäämä- ja velkaantumislaskelmissa, on laajennettava koskemaan myös ilmasto- ja kestävyys siirtymän investointeja, kasvua tukevia infrastruktuuri-investointeja sekä koulutus- ja tutkimusinvestointeja."

PERUSTELU

ReArm Europe -paketin yhteydessä EU avasi 2025 historiallisen poikkeuksen finanssisääntöihin: jäsenmaat voivat lisätä puolustusmenoja tiettyyn rajaan asti ilman alijäämämenettelyä. Tämä on periaatteellinen murros. Se tunnustaa, että tietyt menot ovat niin strategisesti välttämättömiä, ettei niitä voi asettaa tavanomaisen leikkauslogiikan alle.

Suomen on käytettävä tämä ikkuna hyväksi: poikkeama on puolustettava pysyvänä ja laajennettava muihin strategisiin investointikategorioihin. Ilmastosiirtymä on vähintään yhtä välttämätön kuin puolustus pitkällä aikavälillä. Sama logiikka pätee.

MUUTOS 21

Täystyöllisyys talouspolitiikan päätavoitteeksi

Luku 2.6.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Sosialidemokraattisen politiikan yksi tärkeimmistä tavoitteista on korkea työllisyys."

MUUTOSESITYS

Vahvistetaan:

"SDP:n talouspolitiikan päätavoitteena on täystyöllisyys. Täystyöllisyys eli tilanne, jossa kaikilla on mahdollisuus osallistua työelämään, on talous-, investointi- ja sosiaalipolitiikan läpileikkaava periaate. Liian heikko talouskasvu on johtanut pitkäaikaisesti huonoon työllisyyskehitykseen, kapeaan veropohjaan ja julkisen talouden vakauttamisen vaikeuteen. Täystyöllisyys on paras ja oikeudenmukaisin tapa turvata hyvinvointivaltio ja Suomen talouden kestävyys."

PERUSTELU

Täystyöllisyystavoite on historiallisesti sosialidemokraattisen talouspolitiikan ydin. Se yhdistää kokonaiskysynnän hallinnan, investointipolitiikan ja sosiaalipolitiikan yhteen koherenttiin kehikseen.

Se myös tekee vaihtoehdosta konkreettisen: oikeistolaiset puolueet eivät aseta täystyöllisyyttä päätavoitteeksi, koska niiden politiikka priorisoi hintavakautta ja budjettikuria. Täystyöllisyyden nimeäminen päätavoitteeksi on sekä aatteellinen valinta, että selvä ero kilpailevaan talouspolitiikan logiikkaan.

Aloite 34: Vatanen, Mäkyinen ym.

MUUTOS 22

Täystyöllisyys: kolme elementtiä yhdistettävä

Luku 2.6.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Työllisyyttä on vahvistettava aktiivisella työllisyyspolitiikalla eli laadukkailla työvoima- ja yrityspalveluilla, koulutuksen ja tutkimuksen riittävällä resursoinnilla, huolehtimalla ostovoimasta sekä tukemalla yritysten kasvua ja investointeja."

MUUTOSESITYS

Korvataan:

"Täystyöllisyyden saavuttaminen edellyttää investointivetoista talouspolitiikkaa. Ensinnäkin tarvitaan kokonaiskysynnän aktiivista ja suhdanneherkkää säätelyä. Talouspolitiikan on ehkäistävä taantumia ja tuettava investointeja erityisesti heikon suhdanteen oloissa. Toiseksi tarvitaan ihmisten työkyvyn ja työllistymisen edellytysten vahvistamista panostamalla koulutukseen, mielenterveyteen, työhyvinvointiin ja lastenhoidon saatavuuteen. Nämä ovat työllistymisen perusta, eivät pelkästään sosiaalipolitiikan kysymyksiä, mutta vaativat myös työvoimapalveluiden riittävää resursointia. Kolmanneksi tarvitaan pitkäjänteistä investointipolitiikkaa, joka painottaa T&K:ta, koulutusta, vihreää siirtymää, infrastruktuuria ja

turvallisuutta, koska juuri näiden alojen investoinnit luovat tulevaisuuden työpaikat ja nostavat tuottavuutta."

PERUSTELU

Täystyöllisyys ei synny pelkästään tarjontapuolen toimilla eli koulutuksella, palveluilla ja kannustimilla, vaan vaatii riittävää kokonaiskysyntää. Kun kulutus, investoinnit ja vienti vetävät, yritykset työllistävät, uusia työpaikkoja syntyy ja rakenteellinen työttömyys sulaa pois. Lisäksi koulutus, mielenterveys ja varhaiskasvatus esitetään ohjelmassa sosiaalipolitiikan kysymyksinä erillään talouspolitiikasta. Yhteys täystyöllisyyteen ja tuottavuuteen jää epäselväksi, vaikka mielenterveysongelmat ovat jo Suomen suurin työkyvyttömyyden syy ja lastenhoidon saatavuus suoraan kytköksissä työllisyyteen.

Kolmen elementin kehys rakentaa koherentin täystyöllisyysstrategian, joka on samalla kokonaiskuva SDP:n talouspolitiikasta.

Aloite 34: Vatanen, Mäkyinen ym.

MUUTOS 23

Nuorisotakuu on uusittava

Luku 2.6.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Ohjaamoiden, työpajatoiminnan ja muiden nuorten työllisyyspalveluiden toimintaedellytyksistä on huolehdittava, ja oppilaitosten ja työvoimapalveluiden yhteistyötä on vahvistettava. Laadukkaalla ja saavutettavalla koulutuksella taataan osaaminen ja mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen."

MUUTOSESITYS

Lisäys:

"Nuorten työelämään pääsemisen on oltava sujuvaa. Yhteiskunnan tulee taata jokaiselle nuorelle paikka koulutuksessa tai työelämässä, eli nuorisotakuu on uusittava. Ohjaamoiden, työpajatoiminnan ja muiden nuorten työllisyyspalveluiden toimintaedellytyksistä on huolehdittava, ja oppilaitosten ja työvoimapalveluiden yhteistyötä on vahvistettava."

PERUSTELU

Nuorten osallisuus yhteiskunnassa on hyvinvointivaltion onnistumisen mittareista tärkeimpiä. Jos emme pysty luomaan luottamusta tulevaisuuteen, uskoa oman elämän kantamiseen ja yhteiskunnan kantoon, on mahdoton pyytää myöskään nuoria tekemään osaansa yhteiskunnan eteen. Nuorten tulevaisuudenusko on ollut jo pitkään koetuksella

kriisien ja kriisipuheen keskellä. Uusimman Nuorisobarometrin mukaan vain 17 % nuorista suhtautuu optimistisesti maailman tulevaisuuteen.

Leikkaukset koulutukseen, tukiin ja muihin hyvinvointivaltion toimintoihin, talouden epävarmuus ja heikot työllisyysnäkymät ja heikentävät tulevaisuudenuskoa entisestään. Nuorisotakuun ajatus on rakentaa luottamusta ja uusia yhteiskuntasopimusta, jossa nuorten roolina on kouluttautua, etsiä työlämää ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan, ja hyvinvointivaltio taas turvaa koulutuksen, työlämää kiinni pääsemisen ja mahdollisuuden rakentaa omaa elämää omilla toimilla. Nuorisotakuu toimii toki vain, jos se on oikeita tekoja ja resursseja juhlapuheiden sijaan. Ja juuri siksi SDP:n tulee olla myös tulevaisuudessa sitoutunut nuorisotakuuseen tosissaan.

MUUTOS 24

Monikanavarahoituksen purku pidemmän aikavälin tavoitteeksi

Luku 3.1.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

"Terveyden ja hyvinvoinnin parhaaksi sekä talouden kestävyden varmistamiseksi monikanavarahoitus on arvioitava uudelleen. Sote-järjestelmää on järkevöitettävä, ja on laadittava suunnitelma kohti tehokkaampia ja vaikuttavampia sosiaali- ja terveystalouksia. Tavoitteena on luoda Suomeen yhtenäinen potilastieto- ja diagnoosien kirjaamisjärjestelmä, jossa hyödynnetään vahvasti myös tekoälyä."

MUUTOSESITYS

"Terveyden ja hyvinvoinnin parhaaksi sekä talouden kestävyden varmistamiseksi monikanavarahoitus on arvioitava uudelleen, **pidemmällä aikavälillä tavoitteena tulee olla monikanavarahoitusjärjestelmän purkaminen**. Sote-järjestelmää on järkevöitettävä, ja on laadittava suunnitelma kohti tehokkaampia ja vaikuttavampia sosiaali- ja terveystalouksia. Tavoitteena on luoda Suomeen yhtenäinen potilastieto- ja diagnoosien kirjaamisjärjestelmä, jossa hyödynnetään vahvasti myös tekoälyä."

PERUSTELU

Sosiaali- ja terveystalouksien monikanavarahoituksen purkaminen on SDP:n pitkäaikainen tavoite. Monikanavarahoitus aiheuttaa suomalaisen sote-järjestelmään tehottomuutta ja tekee Suomen sote-järjestelmästä yhden Euroopan eriarvoisimmista.

Käytännössä monikanavarahoituksen purkaminen tarkoittaa hyvinvointialueiden rahoitus- ja järjestämistä vastuuun vahvistamista, yksityisen hoidon Kela-korvausten lakkauttamista, työterveyshuollon suuntaamista työkyvyn ylläpitoon sekä kuntoutuspalveluiden, avohoidon lääkkeiden ja sote-matkakulujen rahoitusvastuun siirtämistä hyvinvointialueille. Muutoksia voidaan tehdä myös asteittain niin, että ensin vahvistetaan hyvinvointialueiden mahdollisuuksia ottaa suurempaa vastuuta muiden rahoituskanavien nykyisin hoitamista potilaista.

Monikanavarahoituksen purkaminen poistaisi kannusteet osaoptimointiin, jossa kustannuksia pyritään siirtämään järjestelmän rahoittajalta toiselle esimerkiksi lakkauttamalla palveluyksiköitä.

MUUTOS 25

Koulutuksen maksuttomuudesta pidettävä kiinni

Luku 3.3.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

”Oikeus oppia ja kouluttautua on perusoikeus, jonka on toteuduttava läpi elämän.”

MUUTOSESITYS

”Oikeus oppia ja kouluttautua on perusoikeus, jonka on toteuduttava läpi elämän. **Koulutuksen maksuttomuus mahdollistaa tämän oikeuden toteutumisen, lisää sosioekonomista liikkuvuutta ja inhimillisen pääoman kertymistä ja siksi siitä on pidettävä tiukasti kiinni.**”

PERUSTELU

SDP:n periaatejulistus määrittelee sivistykselliset oikeudet kauniisti:

”Sivistys tarjoaa vapauden tietämättömyydestä ja antaa pohjan toteuttaa itseään yhteisön täysivaltaisena jäsenenä. Sivistys on kykyä yhteiskunnalliseen osallistumiseen, ajattelun vapauteen sekä oman ja toisten arvon ymmärtämiseen. Se on myös elämän ja luonnon kunnioittamista. Koulutus ja osaaminen tasoittavat tietä taloudelliseen riippumattomuuteen. Tämän tien on oltava auki ihmisen koko elämän ajan.”

Maksuton koulutus turvaa sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen läpi elämän, taustasta ja varallisuudesta riippumatta. Tämä on ollut SDP:n linja ja tavoite ja sen puuttuminen tässä, periaatteellisessa muodossa poliittisesta ohjelmasta on silmiin pistävää. Siksi esitämme periaatteen lisäämistä tekstiin sellaisenaan, ei kontekstoituna koulupolkuun tai yksittäisiin koulutusmuotoihin, vaan sivistys- ja koulutuspolitiikkaa ohjaavana peruseriaatteena.

MUUTOS 26

Varhaiskasvatuksen maksuttomuus tavoitteeksi

Luku 3.4.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

”Varhaiskasvatukseen on osoitettava riittävät määrärahat, ja on ylläpidettävä arviointikriteereitä, joilla määritellään korkealaatuinen, pedagoginen varhaiskasvatus. 2030-luvun aikana on kuljettava kohti maksutonta varhaiskasvatusta maksuja ensin alentaen.

Varhaiskasvatuksessa on huomioitava haavoittuvassa asemassa olevien lasten määrä ja lasten erityisen tuen tarpeet. Varhaiskasvatuksen tarjoamisen on perustuttava lähipäiväkotiperiaatteeseen. Päiväkotien rinnalla on säilytettävä ja kehitettävä myös pienryhmävaihtoehtoja.”

MUUTOSESITYS

”Varhaiskasvatukseen on osoitettava riittävät määrärahat, ja on ylläpidettävä arviointikriteereitä, joilla määritellään korkealaatuinen, pedagoginen varhaiskasvatus. **Varhaiskasvatuksen maksujen alentamisen kautta on edettävä kohti täyttä maksuttomuutta mahdollisimman nopealla aikataululla.** Varhaiskasvatuksessa on huomioitava haavoittuvassa asemassa olevien lasten määrä ja lasten erityisen tuen tarpeet. Varhaiskasvatuksen tarjoamisen on perustuttava lähipäiväkotiperiaatteeseen. Päiväkotien rinnalla on säilytettävä ja kehitettävä myös pienryhmävaihtoehtoja.”

PERUSTELU

Varhaiskasvatuksen sosiaaliset ja taloudelliset hyödyt ovat kiistattomia. SDP:n pitkäaikainen tavoite on ollut varhaiskasvatuksen maksuttomuus. Se on investointi sekä lapsiin ja lasten hyvinvointiin, mutta myös työelämän tasa-arvoteko.

MUUTOS 27

Koulutustason noston tavoitteita ei saa vesittää

Luku 3.6.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

”Tavoitteena on, että 2030-luvun aikana puolet nuorista aikuisista Suomessa on suorittanut korkeakoulututkinnon. Tämän jälkeen on tavoiteltava sitä, että 60 prosenttia nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon 2040-luvulla. Koulutustason nostoon tarvitaan kaikkien koulutusmuotojen osallistumista. Siksi on kehitettävä erilaisia väyliä korkeakoulutukseen.”

MUUTOSESITYS

”Tavoitteena on, että 2030-luvun aikana **60 % nuorista aikuisista Suomessa on suorittanut korkeakoulututkinnon.** Tämän jälkeen on tavoiteltava sitä, että koulutusaste nousee edelleen 2040-luvulla. Koulutustason nostoon tarvitaan kaikkien koulutusmuotojen osallistumista. Siksi on kehitettävä erilaisia väyliä korkeakoulutukseen.”

PERUSTELU

SDP:n voimassa olevassa poliittisessa ohjelmassa lukee näin:

”Suomi menestyy vain osaamisella ja tämän vuoksi korkeakoulutettujen osuudessa nuorten ikäluokassa täytyy tavoitella maailman kärkeä. Suomalaisten koulutustaso on kansainvälisessä vertailussa tippunut jo pitkään ja on nyt kehittyvien maiden keskitasoa. Tähän kehitykseen on saatava muutos. Ensi vaiheessa tavoitteena on, että 2030-luvulla 60 prosenttia nuorista ikäluokista on korkeakoulutettuja.”

Esityksessä tätä tavoitetta on liudennettu vuosikymmenellä. Mikäli haluamme aidosti luoda edellytyksiä kasvuun, ei koulutustason nostoon tähtääviä koulutusinvestointeja voi lykätä 2030-luvun lopulle ja sen yli, vaan ne on aloitettava heti. Suomi on jo nyt pudonnut verrokkimaiden kelkasta koulutustason osalta ja tämä kehitys tulee jatkumaan ilman määrätietoista ja kunnianhimoista politiikkaa.

Kalevi Sorsa -säätiön tuoreessa julkaisussa osoitetaan, että mitkään, edes vaatimattomammat koulutustasotavoitteet eivät toteudu ilman merkittäviä panostuksia koulutukseen yleisesti ja koulutuksen tasa-arvoa lisääviin uudistuksiin erityisesti. Erityistä huomiota on kiinnitettävä ammatillisen koulutuksen laatuun sekä siihen, että yhä useampi ammatillisen koulutuksen käynyt jatkaa korkeakoulututkintoon.

Aloite 434: Vatanen, Mäkyne jne

Aloite 435: Rönholm, Koskinen jne

MUUTOS 28

Uudelleen kouluttautumisen tulee olla mahdollista maksutta

Luku 3.6.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

”Korkeakouluopintoihin pääsyä on helpotettava niille, joilla ei ole olemassa olevaa opinto-oikeutta. Korkeakoulutus on mahdollistettava entistä suuremmalle osalle ikäluokasta karsimalla päällekkäistä ja **samantasoista** tutkintokoulutusta sekä nostamalla aloituspaikkamääriä maltillisesti ikäluokkien koko huomioiden.”

MUUTOSESITYS

”Korkeakouluopintoihin pääsyä on helpotettava niille, joilla ei ole olemassa olevaa opinto-oikeutta. Korkeakoulutus on mahdollistettava entistä suuremmalle osalle ikäluokasta karsimalla päällekkäistä tutkintokoulutusta sekä nostamalla aloituspaikkamääriä maltillisesti ikäluokkien koko huomioiden.”

PERUSTELU

Maksuton koulutus ja mahdollisuus uudelleen kouluttautua kuuluvat olennaisesti sivistyksellisiin oikeuksiin niin kuin ne on sosialidemokraattisissa liikkeissä perinteisesti ymmärretty. Erityisesti uudelleen kouluttautumisen tarve on niillä, joiden alat tai työpaikat kohtaavat työelämän tai teollisuuden murroksia. Kun tehdas lakkaa toimimasta, on sen

työntekijöille tärkeää voida luottaa siihen, että uuden ammatin voi hankkia maksutta, vaikka samantasoinen koulutus olisikin jo olemassa hävinneeseen työhön. Syitä muutokseen voi olla monia, yksi uupuu leikkauksien ja kohonneen väkivallan uhan vuoksi sote-alan työhön ja haluaa kouluttautua insinööriksi, insinööritä häviää työt tehtaan siirtyessä muualle ja uusi tutkinto tarvitaan uusiin töihin, kolmas havaitsee muutaman työvuoden jälkeen valinneensa totaalisen väärän alan. Oli syy mikä hyvänsä, on tärkeää, että itsensä ja osaamisensa kehittäminen on mahdollista, ettemme menetä kykeneviä ihmisiä työmarkkinoilta. Siksi pieneltä tuntuva muutos on merkittävä ja periaatteellinen.

Uudelleen kouluttautumisen mahdollistaminen ylläpitää myös tuottavuuden kehitystä taloudellisen murroksen keskellä. Erityisesti nyt, kun teknologisen murroksen ja tekoälyn luomien muutosten laajuutta ei vielä pystytä ennakoimaan, on yhteiskunnallisesti ja kansantaloudellisesti tärkeää mahdollistaa uudelleen kouluttautumisen jatkuvuus, jotteimme tule yllätetyksi hetken päästä suurien koulutustarpeiden vuoksi.

Aloite 434: Vatanen, Mäkyneen jne

MUUTOS 29

Määräaikaisten työsuhteiden solmimista on suitsittava

Luku 3.8.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

”Suomessa on eurooppalaisittain paljon määräaikaisia työsuhteita. Määräaikaisten sopimusten ketjuttamiseen on puututtava.”

MUUTOSESITYS

”Suomessa on eurooppalaisittain paljon määräaikaisia työsuhteita. Määräaikaisten sopimusten **solmimiseen ja** ketjuttamiseen on puututtava.”

PERUSTELU

Ongelma ei ole vain määräaikaisten sopimusten ketjuttaminen, vaan Orpon-Purran hallituksen päätös helpottaa niiden solmimista. On tärkeää, että lainsäädännöllä puututaan sekä määräaikaisuuksien solmimiseen kuin ketjuttamiseenkin.

MUUTOS 30

Sosiaaliturvaa kehitettävä Yleisturva-mallin pohjalta

Luku 3.9.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

”Sosiaaliturvaan on tehty viimeisten vuosien aikana isoja muutoksia, eikä se enää kaikilta osin vastaa alkuperäiseen tarpeeseen siitä, että hyvinvointivaltion turvaverkot kannattelevat ihmistä yli vaikeiden hetkien. Sosiaaliturvajärjestelmä onkin muotoutunut vaikeasti ymmärrettäväksi, pirstaleiseksi ja ennakoimattomaksi. Etuuksien ja verotuksen huono yhteensovittaminen tekee tukijärjestelmästä taloudellisesti heikosti kannustavan.”

MUUTOSESITYS

”Sosiaaliturvaan on tehty viimeisten vuosien aikana isoja muutoksia, eikä se enää kaikilta osin vastaa alkuperäiseen tarpeeseen siitä, että hyvinvointivaltion turvaverkot kannattelevat ihmistä elämän eri vaiheissa. Sosiaaliturvajärjestelmä onkin muotoutunut vaikeasti ymmärrettäväksi, pirstaleiseksi ja ennakoimattomaksi. Etuuksien ja verotuksen huono yhteensovittaminen tekee tukijärjestelmästä taloudellisesti heikosti kannustavan.

Sosiaaliturvajärjestelmä on uudistettava SDP:n Yleisturva-mallin pohjalta.

Sosiaaliturvan lähtökohtana on oltava jokaisen ihmisen työnteko kykyjensä mukaan sekä ihmisen oman aktiivisuuden, itsensä kehittämisen, kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen.”

PERUSTELU

Sosiaaliturvan tehtävänä on kannatella ihmisiä erilaisissa elämäntilanteissa, niin opiskelujen, vanhemmuuden, sairauksien, työttömyyden kuin muidenkin elämäntilanteiden kanssa. Kyse ei läheskään aina ole vaikeista tai epätoivottavista tilanteista, vaan sosiaaliturva on se turvaverkko, jonka varassa uskaltaa kehittää itseään, kouluttautua tai perustaa perheen. Sosiaaliturvan leimaaminen vain vaikeuksien voittamiseksi pienentää koko järjestelmän tärkeyttä. Siksi esitämme muutosta muodosta ”yli vaikeiden hetkien” muotoon ”eri elämän vaiheissa”.

Ohjelmasta puuttuu visio sosiaaliturvajärjestelmän tulevaisuudesta. SDP:n oma Yleisturva-malli on puolueen olemassa olevaa linjaa, joka on sisällytetty kaikkiin aiempiin ohjelmiin viimeisen vuosikymmenen ajalla ja on tärkeää, että se näkyy myös uudessa poliittisessa ohjelmassa. Yleisturva-malli selkeyttäisi ja yksinkertaistaisi suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää. Se perustuu ajatukseen osallisuudesta ja osallistumisesta niin, että työnteko, opiskelu ja itsensä kehittäminen myös työttömyyden tai osatyökykyisyyden aikana on aina kannattavaa. Yhtenäinen, selkeä järjestelmä lisäisi luottamusta ja todennäköisesti myös karsisi kustannuksia byrokratian ja toimeenpanon helpottuessa.

MUUTOS 31

Perusturvan tasoa on parannettava

Luku 3.9.

NYKYINEN TEKSTI OHJELMASSA

”Perusturvan täydentäminen toimeentulotuella on yleistä, mikä lisää byrokratia- ja kannustinloukkuja. Pitkällä aikavälillä perusturvan tasoa on pyrittävä parantamaan, jotta toimeentulotuen tarve vähenee ja jokaiselle voidaan varmistaa ihmisarvoinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa.”

MUUTOSESITYS

”Perusturvan täydentäminen toimeentulotuella on yleistä, mikä lisää byrokratia- ja kannustinloukkuja. Perusturvan tasoa on **parannettava**, jotta toimeentulotuen tarve vähenee ja jokaiselle voidaan varmistaa ihmisarvoinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa.”

PERUSTELU

Perusturvan taso on jäänyt jälkeen ja kuluneella vaalikaudella kymmeniätuhansia suomalaisia, joista suuri osa lapsia, on ajautunut köyhyyteen tai köyhyysriskiin. Perusturvan tason parantamiseen pyrkiminen 2030-luvulla, johon ohjelma tähtää, on auttamatta myöhäistä ja tällä kunnianhimon tasolle se hyväksyy köyhyyden lisääntymisen. Siksi esitämme, että perusturvan tasoa on yksinkertaisesti parannettava pyrkimisen sijaan.